

A. Monticelli, *Landschap* 1875.
Museum Cantini, Marseille

indruk maakt. Van mooie portretten uit de derde periode geven de vele vrouwenportretten goede voorbeelden en zoowel aan de hand der kinderportretten, als aan die der vrouwenportretten kan men zeer wel den merkwaardigen ontwikkelingsgang van den schilder nagaan. Vergelijkt men b.v. het portret van Mme Viola uit 1852 (coll. Dr Marcorelles) met dat van Monticelli's moeder uit 1868 (coll. Charbonier, Lyon), van Mme Renée uit het museum van Lyon en „La Femme aux Cheveux gris” uit 1871, dan zijn er groote verschillen te constateeren. Het verschil tusschen de eerste twee ligt voor het grijpen: de geposeerde houding van Mme Viola, de argelooze benadering van het onderwerp, de zachte bekooring, die van de maar even aangegeven trekken uitgaat, contrasteeren met de realistische, niets bedekkende opvatting van het model, dat toch in zoo nauwe relatie tot den schilder stond — waarbij van de nervositeit van het wat onbeholpen oude menschje niets is verzwegen. Maar de laatstgenoemde portretten, vooral „La Femme aux Cheveux gris”, vormt de synthese dezer beide opvattingen, de idealiseerende en de meedoogenloos analyseerende. En daarbij is dan nog een derde element zich komen voegen, dat van een vervreemding van het dagelijksch leven. De schilder staat voor zijn model als voor een visioen. Maar nog is de ontwikkelingsgang niet beëindigd: een vrouwenkop uit de vierde periode (\pm 1884) heeft bijna iets van de hallucinatie in een delirium of in een opiumdroom. Het is waar dat Monticelli in zijn laatste levensjaren aan de absinth verslaafd raakte, maar ik zou een portret als dit niet zonder meer decadent willen noemen. Ik zie hier het genie wel degelijk aanwezig, evenals in Van Gogh's laatste doeken, bijv. een portret als dat van Dr Gachet, hoewel ook dit de geestes-aberratie verraadt. Een merkwaardige ontwikkelingsgang dus, niet minder afwisselend dan die van Rembrandt's portretkunst.

Wat Monticelli's bloemstukken betreft, deze hebben niets van wat men gewoonlijk onder een bloemstuk verstaat. Zij hebben meer van gevechtsscènes dan van huiselijke